

Sygn. akt II PZ 3/07

POSTANOWIENIE

Dnia 29 marca 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Herbert Szurgacz

w sprawie z powództwa N. Polska S.A. z siedzibą w Warszawie
przeciwko M. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 marca 2007 r.,
zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w P.
z dnia 24 października 2006 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy postanowieniem z 24 października 2006 r., odrzucił skargę kasacyjną w sprawie z powództwa N. Polska Spółki Akcyjnej w W. przeciwko M.S.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy stwierdził, że zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w prawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) strona wnosząca skargę kasacyjną jest obowiązana uiścić opłatę, która w sprawach o prawa majątkowe wynosi 5 % wartości przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100.000 zł (art. 13 ustawy). Wyjątek od tej zasady ustawodawca przewidział

wyłącznie w odniesieniu do skargi kasacyjnej wnoszonej przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych przez sąd albo z mocy ustawy. Według Sądu wyjątek ten nie może być jednak interpretowany rozszerzająco.

Sąd zwrócił jednocześnie uwagę, że z art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w sposób jednoznaczny wynika, iż obowiązku uiszczania kosztów sądowych nie mają pracownik wnoszący powództwo lub strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem art. 35 i 36 ustawy. Żaden przepis ustawy nie przewiduje natomiast takiego zwolnienia odnośnie do pracownika będącego stroną pozwaną w sprawach z powództwa pracodawcy. W konsekwencji pozwany pracownik w sprawach o roszczenia z zakresu prawa pracy powinien uiszczać opłaty na zasadach ogólnych, chyba że zostanie zwolniony od kosztów sądowych przez sąd. Art. 35 ust. 1 ustawy stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 złotych wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Jednakże w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50.000 złotych, pobiera się od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych opłatę stosunkową. Według Sądu w przypadku spraw, w których stroną pozwaną jest pracownik, art. 35 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o kosztach będzie miał zastosowanie do pozwanego pracownika wówczas, gdy sąd zwolni go od kosztów w całości - na podstawie art. 100 ust. 2 ustawy. Wtedy pozwany nie będzie miał obowiązku uiszczania opłaty podstawowej od wszelkich pism podlegających opłacie (art. 14 ust. 2 w związku z art. 100 ust. 2 ustawy), a jedynie będzie uiszczał taką opłatę od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 35 ust. 1 w związku z art. 100 ust. 2).

W ocenie Sądu Okręgowego pozwana wnosząc skargę kasacyjną w rozpoznawanej sprawie powinna była uiścić opłatę stosunkową obliczoną od wskazanej przez siebie wartości przedmiotu zaskarżenia, a nie opłatę podstawową. W związku z tym na podstawie art. 130² § 3 k.p.c. Sąd Okręgowy odrzucił skargę kasacyjną jako nienależycie opłaconą.

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżył w całości zażaleniem pełnomocnik pozwanej, domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu postanowieniu pełnomocnik skarżącej zarzucił:

- 1) naruszenie prawa materialnego - art. 35 ust. 1 w związku z art. 11 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez niewłaściwą jego wykładnię i przyjęcie, że od skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu prawa pracy pracownik będący stroną pozwaną powinien uiszczać opłatę stosunkową;
- 2) naruszenie prawa materialnego - art. 14 ust. 4 w związku z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez błędną jego wykładnię i przyjęcie, że w sytuacji kiedy przepis zobowiązuje do uiszczenia opłaty podstawowej należy uiszczyć opłatę stosunkową;
- 3) naruszenie prawa materialnego - art. 96 ust. 1 pkt. 4 w związku z art. 35 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i przyjęcie, że niezależnie od regulacji szczególnych w sprawach z zakresu prawa pracy pracownik będący stroną pozwaną powinien uiszczyć opłatę stosunkową.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący podniósł, że ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych reguluje rodzaje i wysokość należnych opłat w postępowaniu cywilnym, w tym sposób uiszczenia opłat od niektórych pism procesowych składanych przez strony w tym postępowaniu. Ustawodawca wprowadził trzy rodzaje opłat (poza opłatą tymczasową i ostateczną). Zgodnie z art. 11 ustawy, opłata jest stała, stosunkowa albo podstawowa. Według skarżącego, z założeń ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wynika, że opłata stała jest podstawowym rodzajem opłaty sądowej, stanowi zasadę, od której wyjątkiem jest opłata stosunkowa, pobierana głównie w sprawach o świadczenia pieniężne. Ustawodawca wprowadził w ustawie o kosztach sądowych przepisy ogólne, wspólne dla wszystkich rodzajów spraw, oraz przepisy szczególne, znajdujące zastosowania w określonych rodzajach spraw, w tym w sprawach gospodarczych, z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego czy rzeczowego. W art. 35-36 ustawy

wprowadzone zostały szczegółowe, odrębne wobec przepisów ogólnych, regulacje dotyczące opłat w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie definiuje pojęcia spraw z zakresu prawa pracy. W tym zakresie zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, regulujące postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Definiując w art. 476 § 1 k.p.c. sprawy z zakresu prawa pracy ustawodawca nie wprowadził podmiotowego rozróżnienia na sprawy z powództwa pracownika i sprawy przeciwko pracownikowi. W konsekwencji nie ma podstaw, by takie rozróżnienie wprowadzać na gruncie przepisów o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy, w sprawach z zakresu prawa pracy pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 złotych wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Dopiero w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50.000 złotych, pobiera się od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych opłatę stosunkową. Skoro ustawodawca wprowadził w określonych sprawach z zakresu prawa pracy regulacje szczególne, mają one pierwszeństwo przed regulacjami ogólnymi, zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali*. W konsekwencji przy obliczaniu wysokości opłaty sądowej od skargi kasacyjnej w sprawie z zakresu prawa pracy, w której stroną pozwaną jest pracownik, zastosowanie znajdują nie przepisy o opłacie stosunkowej według zasad ogólnych (art. 13 ustawy), ale przepisy o opłacie podstawowej zawarte w regulacjach szczegółowych dotyczących spraw z zakresu prawa pracy (art. 35 ust. 1 zd. pierwsze ustawy).

Według skarżącego, skoro ustawodawca wyraźnie przewidział, że w sprawach z zakresu prawa pracy pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 złotych wyłącznie od pism wymienionych w art. 35 ustawy, to przyjęć należy, iż zobowiązani do uiszczenia opłaty sądowej w tej wysokości są nie tylko pracownicy wytaczający powództwo (zwolnieni od pozostałych kosztów sądowych z mocy ustawy – art. 96 ust. 1 pkt 4), ale także pracownicy, przeciwko którym wytoczone zostało powództwo, oraz pracodawcy. Do takiego wniosku prowadzi wykładnia językowa przepisu, a jej pierwszeństwo jest niekwestionowane. Dopiero bowiem wówczas, gdy norma wyinterpretowana metodą językową byłaby w jaskrawy

sposób niedorzeczna czy też niewątpliwie wskazywałaby na zbyt wąski lub zbyt szeroki zakres jej stosowania, sięgnąć należałoby po inne rodzaje wykładni, w tym wykładnię systemową lub funkcjonalną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Przepisy o kosztach sądowych – głównie ze względu na ich fiskalny i restrykcyjny charakter – wymagają wykładni ścisłej, językowej lub semantycznej, która gwarantuje jednakowość wyników, a tym samym jednolitość praktyki oraz stabilność i pewność prawną. W związku z tym odstępstwa w kierunku innych typów wykładni wymagają ważnych powodów i szczególnej ostrożności (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 21 listopada 2006 r., III CZP 109/06, BSN z 2006 r., nr 11, s. 13, LEX nr 197685). Oparte na wykładni językowej dosłowne odczytanie art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie budzi wątpliwości. Powołane w zażaleniu przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych były już przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego, m.in. w postanowieniach z 20 listopada 2006 r., I PZ 20/06, z 18 grudnia 2006 r., II PZ 59/06 i z 15 lutego 2007 r., I PZ 26/06 oraz w uchwałach z 9 stycznia 2007 r., II PZP 5/06, LEX nr 207707, z 5 marca 2007 r., I PZP 1/07, LEX nr 231085 i z 27 marca 2007 r., II PZP 1/07, LEX nr 231067.

W ostatniej z wymienionych uchwał Sąd Najwyższy zajął stanowisko, zgodnie z którym w sprawie z zakresu prawa pracy toczącej się z powództwa pracodawcy, w której wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 50.000 złotych, pozwany pracownik powinien uiścić od swojej apelacji opłatę podstawową w kwocie 30 złotych, o której mowa w art. 35 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie podziela stanowisko wyrażone w powyższej uchwale. Rozpoznawana sprawa dotyczy, co prawda, opłaty od skargi kasacyjnej (a nie od apelacji) wniesionej przez pozwanego pracownika w sprawie z powództwa pracodawcy, jednakże z uwagi na treść art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w którym wymieniono

zarówno apelację, jak i skargę kasacyjną, pogląd prawny wyrażony we wskazanej uchwale znajduje również zastosowanie do rozpoznawanej sprawy.

Przede wszystkim należy podkreślić, że argumenty semantyczne i logiczne jednoznacznie wskazują, że opłata sądowa obciążająca pracownika w związku z wniesieniem skargi kasacyjnej w sprawie z zakresu prawa pracy (także w sprawie wszczętej z powództwa pracodawcy), w której wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 50.000 zł, została w art. 35 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o kosztach sądowych określona w sposób zupełny. W każdej sprawie z zakresu prawa pracy, a więc zarówno tej, w której wystąpił z powództwem, jak i tej, w której występuje jako pozwany, pracownik ma obowiązek uiścić opłatę podstawową w wysokości 30 zł od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych dotyczy określenia wysokości opłat od niektórych środków zaskarżenia i odnosi się do każdej strony – w rozumieniu art. 7 ustawy – występującej w sprawie z zakresu prawa pracy. Powiązanie art. 35 ust. 1 z art. 7 ustawy stanowi podstawę do wniosku, że jeżeli z przepisu nie wynika jednoznacznie, iż odnosi się tylko do określonych uczestników postępowania w określonym rodzaju spraw, to odnosi się do każdego uczestnika postępowania sądowego w określonej kategorii spraw.

Z językowej wykładni art. 35 wynika, że jedynym kryterium zastosowania tego przepisu jest uznanie określonej sprawy za sprawę z zakresu prawa pracy. Konfiguracja, w jakiej występują w danej sprawie strony postępowania (pracownik i pracodawca), jest – z punktu widzenia zastosowania art. 35 – pozbawiona doniosłości. Wysokość opłat uzależniona jest natomiast od rodzaju sprawy i rodzaju wnoszonego pisma, niezależnie od tego, kto tej czynności dokonuje. Wysokość opłat przewidzianych w art. 35 ust. 1 ustawy jest bowiem dostosowana do rodzaju sprawy. Nie jest różnicowana w zależności od kryterium podmiotowego.

Należy podkreślić, że art. 35 ust. 1 ustawy nie przewiduje w sprawach z zakresu prawa pracy, w których wartość przedmiotu sporu nie przewyższa kwoty 50.000 złotych, w odniesieniu do wymienionych w tym przepisie pism procesowych, opłaty innej niż podstawowa, która – w myśl art. 14 ust. 1 – przewidziana jest wyłącznie wówczas, gdy przepisy nie przewidują opłaty stałej, stosunkowej lub

tymczasowej. Z tych względów w omawianym wypadku opłata stosunkowa od skargi kasacyjnej w ogóle nie wchodzi w grę. Dotyczy to także skargi kasacyjnej wniesionej przez pozwanego pracownika.

Wyników powyższego rozumowania nie zmienia fakt, że uchylone zostały art. 463 k.p.c. i art. 263 k.p. Derogacja tych przepisów oznacza przede wszystkim odstąpienie od dotychczasowej zasady pełnego ustawowego zwolnienia pracownika dochodzącego roszczeń z zakresu prawa pracy oraz obu stron postępowania w sprawach o roszczenia pracownika ze stosunku pracy od opłat sądowych (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 20 stycznia 1986 r., III PZP 54/85, OSNCP 1986 nr 11, poz. 175, oraz postanowienie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 30 listopada 1993 r., I PZP 34/93, OSNCP 1994 nr 5, poz. 95). Od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy nie jest już wolne z mocy ustawy od opłat sądowych; postępowanie to wiąże się z koniecznością uiszczenia opłat sądowych przez obie strony – zarówno przez pracodawcę, jak i przez pracownika (niezależnie od tego, czy występują oni po stronie powodowej, czy pozwanej), tyle że są to opłaty w wysokości i od pism przewidzianych w art. 35 ust. 1 ustawy.

Przedstawiona powyżej wykładnia art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych została już przyjęta i potwierdzona we wcześniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego. W uchwale z 9 stycznia 2007 r., III PZP 5/06, Sąd Najwyższy stwierdził bowiem, że w sprawie z zakresu prawa pracy, w której wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50.000 zł, od apelacji pozwanego pracodawcy pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 zł. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w postanowieniach z 20 listopada 2006 r., I PZ 20/06 (stwierdzając, że opłatę podstawową z art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych wnosi zarówno powód – pracownik, jak i pozwany pracodawca) i z 18 grudnia 2006 r., II PZ 59/06 (przyjmując, że opłatę podstawową od zażalenia w sprawach z zakresu prawa pracy pobiera się na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych niezależnie od tego, kto wnosi zażalenie - pracownik czy pracodawca, powód czy pozwany). Pogląd ten można zatem uznać za utrwalony.

Jak wynika z powyższych rozważań, odrzucenie skargi kasacyjnej w związku z nieuiszczeniem przez pozwaną opłaty stosunkowej było nieprawidłowe, ponieważ w związku z wartością przedmiotu sporu obciążał ją jedynie obowiązek uiszczenia opłaty w kwocie 30 złotych, co pozwana uczyniła.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji (398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).